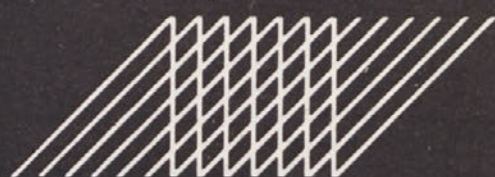

GLASILO TEKSTILNE TOVARNE NOVO MESTO

NOVOTEKS

ŠTEVILKA 7 LETO XV JULIJ 1987

Selekcija med tovarnami bo huda

Skoraj 90 odstotkov opreme v slovenskih predilnicah in tkalnicah je odpisane, vendar srednjeročni načrt prestrukturiranja in modernizacije slovenske tekstilne industrije do leta 1990 vseeno ne bo tako gladko izpolnjen (če sploh bo), kot je kazalo na začetku srednjeročnega obdobja.

»Takrat smo predvideli,« je med drugim povedal Stanislav Dolenc, predsednik poslovne skupnosti slovenske tekstilne industrije, »da bi v prenovo in v nakup uvožene opreme morali vsako leto vložiti poprečno 38 milijonov dolarjev. Dejansko pa smo v dveh letih — 1985 in 1986 — porabili 45 milijonov dolarjev.«

To naložbo je tekstilcem omogočilo mednarodno posojilo IFC. Letos naj bi na podlagi tega posojila spremenili v opremo še 23 milijonov dolarjev, 7 milijonov dolarjev pa iz drugih posojilnih aranžmajev. Od 18 organizacij, ki so prvotno nameravale posodobiti svojo proizvodnjo s tem posojilom (med njimi tudi Novoteks), jih je letos ostalo le osem (Svila Maribor, Tekstilna tovarna Prebold, Tekstilindus, IBI in Zvezda iz Kranja, MTT Maribor, Metka Celje in BPT Tržič). Deset organizacij si je torej premislilo: nekatere zato, ker nimajo dovolj natančno razdelanih projektov modernizacije, druge zato, ker jih je strah težavnih razlik in visokih obrestí. Iz akumulacije ni denarja niti za dinarski del posojila, ker odteka za draga obratna sredstva, bančnih dinarskih posojil pa se podjetja tudi bojijo.

Vse te naložbe, predvsem v primarno tekstilno industrijo, so namenjene popestritvi in večji izbiri proizvodnih programov, večji kakovosti in zniževanju proizvodnih stroškov z večjo produktivnostjo.

»Slovenska tekstilna industrija ne more več vztrajati pri enostavni in velikoserijski proizvodnji,« pravi Dolenc. V zadnjih dveh letih so s posodobitvijo in prestrukturiranjem najdlje prišli proizvajalci trikotaže z uvajanjem elektronsko vodenih strojev. Del proizvodnih postopkov imajo računalniško vodenih tudi v drugi tekstilni industriji.

»Za temeljito gospodarsko prenovo bi moralo imeti vodstvo v tekstilnih organizacijah več smelosti, vendar žal ugotavljamo, da je tega vedno manj. Premalo smo agresivni pri prestrukturiranju in naložbah,« pravi Dolenc. Meni, da bo kmalu prišlo do hude selekcije med slovenskimi tekstilci: tiste organizacije, ki imajo zastarelo proizvodnjo, slabo kadrovske sestavo, bodo v nekaj naslednjih letih izpadle iz tekmovanja.

»Računamo, da bo v naslednjih šestih letih prenehalo s tekstilno proizvodnjo kakih 10 organizacij. Solidarnosti — kot še pred leti, ko smo reševali zgubarje v svoji dejavnosti — ne bo več do tovarn, ki bodo v izgubo zašle zaradi tehnološkega zaostajanja. Pomagali pa bomo še vedno tistim, ki bodo imeli težave zaradi sistemskih zadev, npr. premajhnega

spodbujanja izvoza,« pravi Dolenc.

Večjo krizo pričakujejo slovenski tekstilci že v drugi polovici letošnjega leta: zmanjšuje se kupna moč prebivalstva, s tem pa pada prodaja tekstila. Vendar pa se tekstilci ne strinjajo s filozofijo, da bo šlo v izvoz, česar doma ni moč

prodati. Vsaka organizacija ima namreč izračunano, do katere meje se ji še splača izvažati, kajti nobena skrivnost ni, da izgubo na tujem trgu proizvajalci nadomestijo s prodajo na domačem. Toda če bo še ta odpovedal, kdo jo bo potlej poravnal?

Prirjeno po Delu

Z mačkino pomočjo

Če je radovednost lastnost raziskovalcev, časnikarjev ali pisateljev, potem je metoda prisluškovanja, uporabljena kot osnova za tole besedilo, nemara sprejemljiva. Sicer pa je zgodba, do katere sem se dokopal s prisluškovanjem, vesela in naivna in je bila povedana tako glasno, da jo je moral slišati ne le podpisani, ki je sedel zelo blizu vesele družbe v neki gostilni, marveč tudi gostje pri bolj oddaljenih mizah.

Pri mizi, od koder je prihajala zgodba, je sedela nostalgčno vesela družba bivših maturantov, ki so proslavljali 20-letnico zrelostnega izpita. Avtor zgodbe, duhovit in odličen kramljač, je bil ves čas v središču pozornosti in očitno najpriljublenejši fant bivših šolskih tovarišev, ki so mu ves večer izkazovali izredno pozornost.

Če njegovo zgodbo oklestimo izjemne šarmantnosti, je v bistvu spomnila nekdanje šolske tovariše na bogate in zelo raznovrstne metode preiskovanja pismenih nalog; v tej spretnosti je bil avtor zgodbe očitno nenadkriljiv. Vse pismene šolske naloge, zlasti matematične, je tako rekoč pisal »zunaj« razreda, ker si je pač izmislil nenavadno zvezo z zunanjim svetom. Ta bivši gimnazijec je, kakor je pripovedoval, tedne in mesece potrpežljivo in sistematično uril mačko in jo na koncu naučil, da je postala kurirka med njegovim zunanjim centrom znanja in šolsko učilnico. Spomnil je svoje tovariše, da je tak način prenašanja sporočil z mačko uvedel že v prvem razredu gimnazije. V drugem se je potlej naučil Morsejeve abecede in rabe posebne zrcalca, medtem ko je v tretjem razredu gimnazije imel že nenadkriljivo radijsko zvezo z inštruktorjevimi možgani na šolskem dvorišču. Med pripovedovanjem je naš spretni kramljač dejal svojim bivšim tovarišem: »Tako sem se naučil svoje življenjske lekcije.«

Ko sem poslušal resnično duhovito zgodbo prikupnega štiridesetletnika iz časov, ko je bil strokovnjak za komunikacije z zunanjim svetom in vrhovni šef za goljufanje pri šolskih nalogah, sem

se nehote ujel pri razmišljanju o tem, koliko modrosti, energije in domišljije je ta fant porabil pri izumljanju ilegalnih sistemov, s katerimi je razvrednotil legalni šolski sistem. Človek se mora ob tem tudi nehote vprašati, kaj neki je to, kakšne so bile družbene razmere in okolje, ki so spodbujali petnajstletnega fanta, da je nenehno izpopolnjeval načine, kako se izogniti potem legalnega sistema.

Mar ne bi bilo bolj naravno in tudi bolj enostavno, če bi se bil, namesto da se je lotil goljufanja, raje lotil knjig in se naučil tistega, kar je zahteval šolski program? Mar ne bi bilo mnogo bolj enostavno, če bi svoj izredni talent, inteligentnost in kreativnost vložil v preučevanje učne snovi, namesto da je dresiral mačke, se učil Morsejeve abecede in radijske tehnike?

Ali sem vam zdaj povedal navadno, čisto nedolžno dijaško zgodbo ali pa vas ta zgodba vendarle vodi k resnemu razmišljanju malo širšega obsega? Mimogrede, ko je govor o prepisovanju (ta pojav je na primer v mnogih šolskih sistemih po svetu povsem neznan), mar ne gre za stvar, ki je v našem nižjem, srednjem in celo visokem šolstvu zelo razširjena?

Ljudje se namreč med drugim, razen na visoke in majhne, debele in suhe, ali moške in ženske, očitno delijo tudi na tiste, ki v življenju stopajo proti kakemu cilju naravnost in strogo po vseh pravih igr, in na tiste, ki, preden se lotijo uresničevanja kakega cilja, lepo sedejo in si zastavijo vprašanje, kako priti do cilja s kršenjem družbenih dogovorov in mimo pravih igr? Ta pojav je v sociologiji vodil celo panogo, ki značaj celotnih družb ocenjuje prav na osnovi pravih družbenega uveljavljanja oziroma števila in razmerij tistih članov družbe, ki dosežejo nekatere cilje v svoji karieri po ravni in uradni poti, in tiste, ki pridejo do teh ciljev mimo sistema in v nasprotju s pravili igr. Pri nas na žalost nimamo raziskav, ki bi analizirale to področje. Zavaljo tega tudi v znanosti, časnikarstvu in dnevni politiki — pa ne samo dnevni — v glavnem z golim

Nova višina prejemkov iz sredstev za osebne dohodke ter dodatka za stanje pripravljenosti in dežurstvo

I. Prejemki iz sredstev za osebne dohodke

1. Izmenski dodatek

— enoinpol-izmensko delo	3.058,— din
— dvoizmensko delo	4.078,— din
— dvoipol-izmensko delo	5.100,— din
— troizmensko delo	7.139,— din
— troipol-izmensko delo	8.161,— din
— štiriizmensko delo	10.197,— din

2. Dodatek za deljen delovni čas

— prekinitve dela od 1. do 2 uri	4.027,— din
— prekinitve dela nad 2 uri	8.056,— din

II. Dodatek za stanje pripravljenosti in dežurstvo

1. Dežurstva

— dnevna ura	1.335,— din
--------------	-------------

2. Vaje in izobraževanje

— udeležba na vajah	1.146,— din
— vodja na vajah	1.335,— din

3. Mesečni dodatek

— orodjar	17.052,— din
— poveljnik	21.286,— din

Povečana nadomestila se uporablja pri obračunu OD za mesec junij in dalje.

očesom ocenjujemo, koliko smo družba, ki (neodvisno od temeljnih opredelitev) pri osebnem uveljavljanju daje prednost delu, znanju in trudu kot pogojem za napredek, in koliko družba, v kateri je pravilo uveljavitve v izbiri bližnjic in izmikljanju spopadom s težavami.

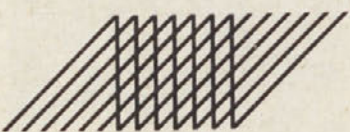
Družbena uveljavitev pravzaprav ni nič drugega kakor v človekovo socialno okolje predstavljen biološki zakon naravnega izbora, po katerem selekcija in preživetje tečeta po poti izločanja posameznikov z najboljšimi lastnostmi za v naprej odrejen namen in cilj. Na žalost pri nas o tem ne govorimo tako. Mi o naravni selekciji ali o družbeni uveljavitvi govorimo skozi zelo ozka vrata opazovanja problemov, ki jim pravimo »kadrovska politika«, ves problem izbire posameznikov za vodilna mesta v gospodarstvu, politiki in družbi nasploh zožujemo na nekakšno tehnično-sektorsko-resorsko-ideološko vprašanje, namesto da bi o njem sodili kot o osnovnem filozofskem, sociološkem in političnem vprašanju naravnega izbora najboljšega kot pogoju za reprodukcijo družbe.

Kakšna merila si v družbenem življenju postavljamo glede uveljavitve, od družinskega okolja do ministrskega naslonjača? Naj se bralec sam vpraša, katerega otroka v svoji družini ima za najbolj perspektivnega? Tistega, ki misli s svojo glavo, ki je »trdoglav«, ki ga ni mogoče zlomiti s tepežem ali drobnim podkupovanjem, ali tistega, ki kar naprej kriči: »Prav, mama! Bom, očka,« a potem kot dvočlonež in kameleon po bližnjici doseže vse, kar hoče?

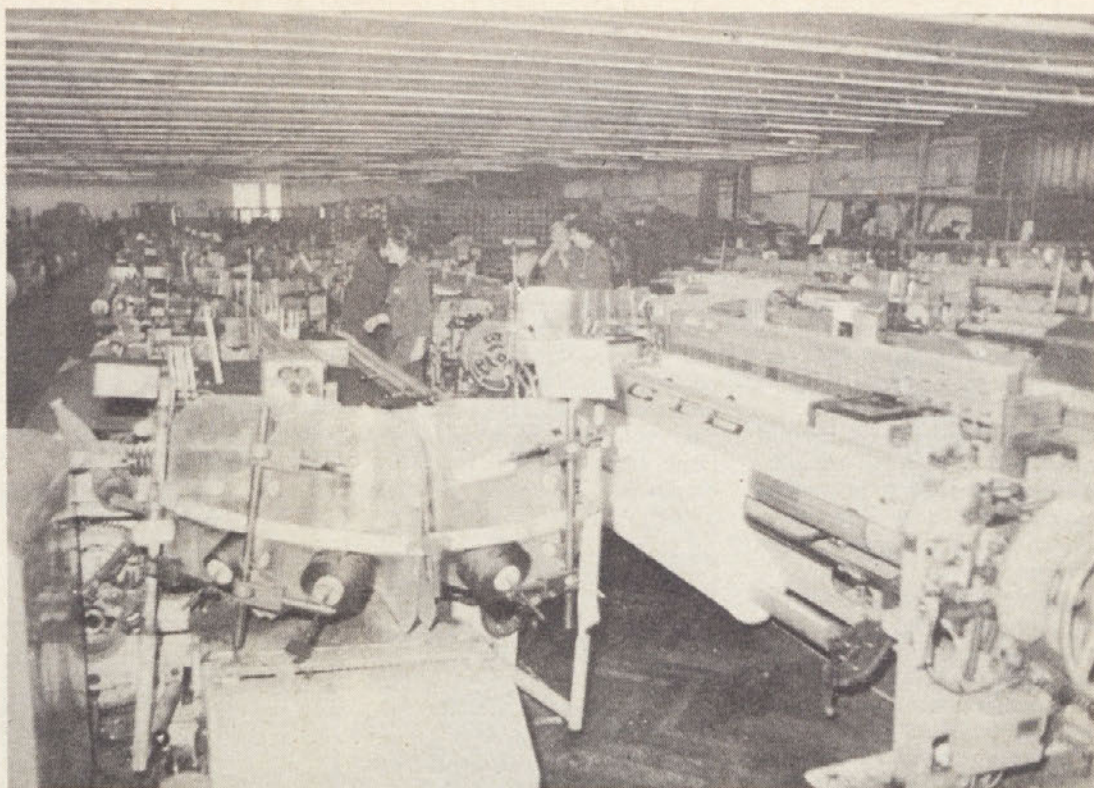
V krizismo, veliki krizi. Ali je pri nas v krizi tisto, čemer pravimo »kadrovska politika« (vse to imajo pri nas skoraj da v celoti v rokah tako imenovane koordinacijske kadrovske komisije), ali je v krizi celotna politika izbire in uveljavljanja sposobnosti najboljših, čeprav niso vedno tudi najubogljivejši? Ali pri nas ljudje laže uspevajo z urjenjem mačk, ki jim pomagajo goljufati sistem, ali pa je laže doseči družbeno uveljavitev s svobodnim mišljenjem, resnim delom, v skladu s sistemom in bistvenimi družbenimi usmeritvami?

Če bomo odgovorili na to vprašanje, bomo nemara odgovorili tudi na najpomembnejša vprašanja naše krize.

ZVONE PRESKAR

NOVOTEKS
Novo mesto

Stane Dolenc-Luka šestdesetletnik

Vsem čestitkam ob jubileju se pridružujemo tudi v Novoteksu, kjer je jubilar preživel večino svojega delovanja v gospodarstvu in pustil nelzbrisen pečat.
Uredništvo

Stane Dolenc-Luka, direktor poslovne skupnosti tekstilne industrije Slovenije, je dopolnil šestdeset let. Vendar, hudomušen, neposreden v besedah in dejanjih, zmerom pripravljen svetovati, je kot eden vodilnih ljudi v nabojni konici slovenske tekstilne industrije že veliko koristil panogi in ji, upajmo, še bo.

Novomeščan po rodu je pri očetu, fotografu, razvil smisel za preučevanje obrazov, za študij ljudi. Sposobnost pronicljivega presojanja značajev mu je bila v pomoč kasneje, ko je po končani tekstilni šoli v Kranju kot obratovodja, tehnični vodja in nato direktor tekstilne tovarne Novo mesto, predhodnice današnjega Novoteksa, skoraj nezmotljivo ocenjeval ljudi in njihove sposobnosti, z namenom, da jih v tovarniški »hierarhiji« postavi na pravo mesto.

Med vzorniki, po katerih se zgleduje vsak, ki želi napredovati v stroki, naš jubilar omenja Kamila Mikliča iz prve generacije tekstilcev, ki so prišli iz kranjske šole. Ta sposobni tekstilec je skupaj z drugimi pripomogel, da je novomeška tovarna po prehodu od distribucije na prsto prodajo razvila in izdelovala že zares kakovostne tkanine.

»Trgovci so nas dobesedno oblegali, ker je bila proizvodnja premajhna, potrebe pa velike«.

Dejstvo, da se Dolenc živo spominja nazivov tedanjih izdelkov (»košuta«, »velebit« itd.), a še zlasti imen številnih ljudi, ki jih brez zadrege vpleta v pripovedovanje, kaže, da je jubilar pravi pravcati spominski leksikon.

Delavce in delavke sem klical po imenu in še danes vem tudi za dekliške primke delavk iz novomeške tovarne. Odnosi v kolektivu so bili tedaj bolj intimni, bolj človeški, to pa je od vodilnih zahtevalo večje napore, delo s posamezniki, manj ukazovanja in več prepričevanja. Vendar zaradi tega disciplina ni trpela«.

V pogovoru s tovarišem Luko se vsiljujejo še nekatere druge primere. Denimo, samoupravljanje tedaj in danes. Najbolj razvito in odločujoče je bilo v obdobju 1950—1963, ko je bilo jasno, kaj je pristojnost samoupravnih organov. Stroka se ni prepletala s samoupravljanjem, delavci so imeli svoj parlament, delavski svet, in o marsičem so odločali. Danes je vse predpisano, odpovedali smo se izkušnjam in delavci odločajo le še o maločem.

»Direktorji samoupravljanju nismo nasprotovali, narobe, podpivali smo ga, želeli smo napredek in, lahko rečem, tudi pripomogli, da se je samoupravljanje razvilo do te stopnje«.

Že kot direktor je bil Stane Dolenc republiški poslanec, leta 1964 tudi predsednik novomeške-

ga okraja, nato štiri leta profesionalni predsednik odbora za proizvodnjo in promet pri republiškem zboru skupščine. Obzorje, ki si ga je tu razširil, mu je bilo v pomoč potem, ko je postal pomočnik direktorja in nato direktor poslovnega združenja Unitex. To je bil čas nezadržne rasti izvoza in utrjevanja izvoznih dosežkov, kritičnih analiz nastopanja slovenske tekstilne industrije na zunanjih trgih.

Leta 1977 je na željo sodelavcev iz Novega mesta spet odšel v Novoteks, da bi ga izvelkel iz težav. Pet let je nato vztrajal v svoji prvi tovarni. Sanacija ni bila lahka, vendar je bila uspešna.

»To je bilo nedvomno najtežje obdobje v mojem poklicnem življenju. Pri sanacijah namreč ne gre le za finančne in tehnične probleme. Treba se je predvsem potrpežljivo vživljati v človeške stiske, ustvarjati strpnejše medčloveške odnose z odpravljanjem sporov in nesoglasij, ki nastajajo in se še zaostrejujejo, ko tovarna zabrede v težave. Pri tem mora biti človek kar se da objektivni, nepristranski in hkrati odločen«.

To so pravzaprav poleg organizacijskih lastnosti poglobitve odlike uspešnega direktorja, odlike, ki jih Stane Dolenc-Luka, naš jubilar, že od leta 1982 tako učinkovito izpričuje tudi danes, na čelu poslovne skupnosti tekstilne industrije Slovenije.

Rad ima naravo, v gozdovih, ki se vanje podaja kot gobar in lovec, najde svoj mir, zavedajoč se, da je človek le majhen delček narave.

MODA

Sprehod skozi zadnje desetletje

Leto 1985

Čas je, da zaključimo naše pohajkovanje po zadnjem desetletju in si na zadnji postaji priključimo v spomin še ne pozabljeno modo iz leta 1985.

V tem letu je oskarja za najboljši film prejel film *Moja Afrika*, na glasbenih lestvicah so prva mesta zavzeli Madonna, Wham in Prince, umrla je filmska igralka Simone Signoret...

Vpliv filma *Amadeus* še ni izgnil s prizorišča mode, temveč je vnesel nostalgijo za barokom še v leto 1985. To se je kazalo v oblačilih, ki so imela baročno napihnjene rokave, baročno stisnjen pas, baročne barve, vzorce in materiale. Najbliže tej ideji je bila modna smernica »dandy«, za katero je bil značilen možačast videz oblačila, pri čemer se je za tem videzom skrivala zapeljiva ženska.

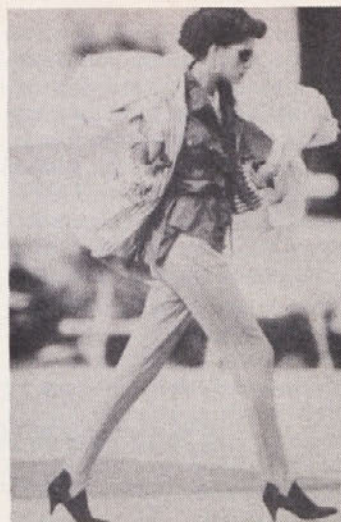
Ostale smernice pa so nam ponudile vrsto staromodnih športnih oblačil, vse iz grobih naravnih materialov v zemeljskih barvah, ali pa podobno kot to: velikanske, dolge in udobne plašče z visokimi ovratniki, ki jih je spremljala staromodna obleka. Za tiste, ki so se raje oblekli drzno in športno, pa so modni ustvarjalci predlagali oblačila živahnih barv in kombinacij, nosili so se kratki sukničiči in modne »špichoze« ali pa mini krila ter udobni dolgi plašči z visokim ovratnikom.

Značilen za to leto je bil pojav nove ženskosti na modnih prizoriščih. To se je videlo predvsem v pojavu zvonastih kril, plaščev »à la princess«, rezanih v pasu in krojenih v zvon, obleke pa so bile na različnih krajih skrbno in privlačno drapirane.

Barve so bile po eni strani temne in elegantne, barve močvirja pred sončnim vzhodom, po drugi strani pa šokantne ter ponekod, predvsem pri pleteninah, polne najlonskega leska, blščic in celo lureksa.

Naj na koncu omenim še to, da se je v svetu že zaslutil vpliv filma *Moja Afrika* na modne tokove. V tej smeri so modni ustvarjalci že snovali feminilna ženska oblačila, predvsem kostime, ki so spominjali na safari in vročo Afriko, v toplih peščenih barvah in z vsemi potrebnimi modnimi dodatki.

Ksenija Skulj

Moda 1985: Azzedine Alaïa in njegova oblačila »tuba« linije.

Claude Montana

Anne Marie Beretta

Nič več prsi ali popek

Na svetu se vse spreminja, nara-va, okolje, človek, način življenja, moralne vrednote itd. Zakaj bi torej moda ostajala vedno enaka, zakaj si ljudje ne bi privoščili vsaj na zunaj nekaj novega, nevsakdanjega, če že svoje notranjosti ne morejo spre-
niti ter ostajajo vse življenje s svoji-
mi napakami ali odlikami, takšni
pač, kot so se rodili?!

No, moda nas je v zadnjih letih že osvobodila številnih tabujev glede našega telesa. Videti na plažah, pa tudi drugje, žensko z golimi prsmi je postala že takšna vsakdanjost, ki je le na začetku burila duhove, sedaj jih pa že dolgo ne več.

Nagice so se vse pogosteje poja-
vlyale v časopisih, na platnicah raz-
nih revij, nastopale so v filmih, na
televiziji itd.

Moda golega je nenadoma posta-
la nekaj tako vsakdanjega, nekaj,
kar ni razburjalo, kar ni več pri-
vlačevalo, kar ni vznemirjalo, pa ni-
ti ni več očaralo. Skratka, navadili
smo se gledati goloto že do takšne
mere, da je sploh nismo več videli.

Kaj storiti, kako ukrepati? To je
bilo vprašanje, pred katerim so se
znašli modni ustvarjalci. In so si res
izmislili nekaj »novega«.

Za letošnje poletje so pripravili
vrsto kopalok in poletnih oblačil, ki
so na prvi pogled močno zadržana,
izredno resnih linij, ki pa kasneje na
najbolj prefinjen način vse pokažejo
in odkrijejo.

V modi so ženske kopalke z za-
vitkom, ki strogo pokriva prsi in
dekolte, ki pa pušča odkrit hrbet do
zadnjega hrbtnega vrtenca in morda
še dlje in ki pušča noge odkrite tja do
bokov.

Središče pozornosti so sedaj torej
noge in hrbet, nič več prsi ali popek.

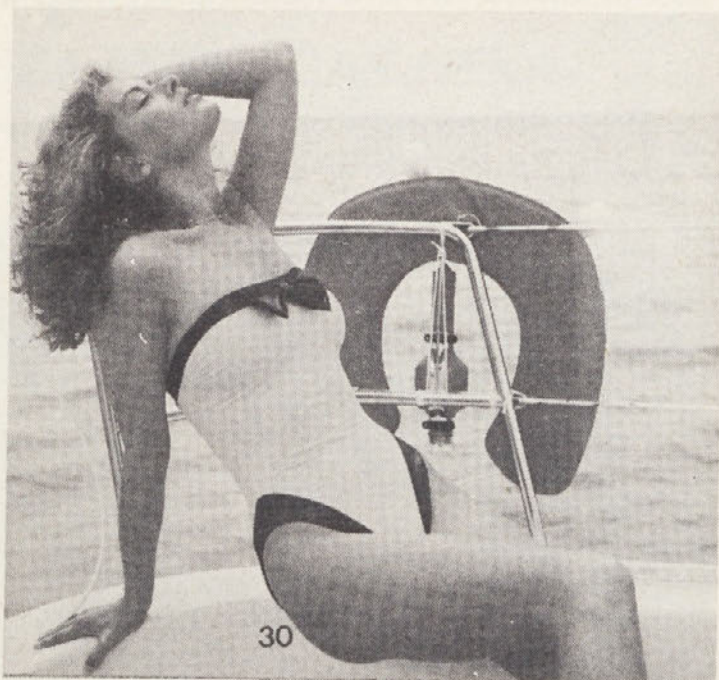
Za vse tiste, ki imajo lepo pos-
tavo, ki so mlade in se lahko po-
našajo še z drugimi prednostmi, je
tudi takšna moda povsem v redu. Saj
je pravzaprav vseeno, če kažejo prsi
ali pa raje odkrijejo noge tja do
bokov in hrbet do zadnjice.

Kaj pa vse druge? Bodo vse
nemoderne, nazadnjaške, brez
občutka za novo, torej ženske, ki jim
moda sploh ni namenjena?

In na dan pridejo vse naše slabos-
ti, naš strah, da nas postavijo med
tiste, ki niso po modi ali pa jih je mo-
da postavila v »zapeček«. In da ne bi
obsedele na tem zapečku, se bodo
mnoge, tudi brez potrebnih prednosti
in rekvizitov postavile v vrsto z mla-
dimi lepoticami in vzporedno z njimi
pokazale in odkrile vse, kar naj bo
odkrilo, pa četudi bomo gledali
potem grde noge, ovele hrbte in še
druge težke napake.

Moda pa bo le zmagovalka in
verjetno ima še v zalogi nove zami-
sli, s katerimi nas bo v prihodnje naj-
prej šokirala, nato pa še osvojila. Ne
na srečo vseh.

Iz Primorskega dnevnika

Izlet na Brione

Delavci konfekcije Vinica smo se 27. junija odpravili na sindikalni izlet. Zjutraj vreme ni kazalo najboljšo, vendar se je že po dveh urah uredilo in bilo je prijetno potovati. Pot nas je vodila skozi Gorski kotar, skozi tunel Učka do Buzeta. Tu smo si ogledali staro mestno jedro in tamkajšnje vinsko klet, kjer smo poskusili istrsko vino. Po kosilu v Fažani smo se vkrcali na ladjo in po dveh kilometrih vožnje čez Fažanski kanal smo prispeli na Velike Brione.

Brionsko otočje sestavlja 14 otokov, ki se rasprostirajo severno od puljskega pristanišča v dolžini 5 kilometrov. Največja sta Veliki in Mali Brioni, ki merita nekaj manj

kot 700 hektarjev, vsi ostali otočki so manjši. Imajo zelo ugodno podnebje za rast številnih vrst rastlin. Povprečna zimska temperatura je 5 stop. C in letna 23 stop. C. Sneg in močna burja sta redkost na otokih. Zaradi blagega podnebja uspevajo skoraj vse vrste rastlin iz sredozemlja in nekatere iz tropskega podnebja, ki so jih prinesli mornarji, ki so pluli v Tržaški zaliv. Gosta poraščenost daje zavetišče številni divjačini, kot so: jeleni, mufloni, lame, zajci, fazani in druge živali. Veliko je tudi ptic, ki mirno gnezdijo na otokih. Na Brionih je tudi živalski vrt za živali, ki se ne morejo hraniti na prostem. Toliko različnih vrst rastlin in

živali na enem mestu ne najdemo nikjer, zato lahko rečemo, da so Brionski otoki med najlepšimi na svetu.

Zgodovina Brionov sega v davne čase, saj so na otokih našli med drugim tudi ostanke orjaških dinosavrov. Prvi človek se je pojavil na otoku v mlajši kameni dobi. Čez tisočletja so se menjavali prebivalci otokov Iliri, Kelti, Rimljani in drugi. V 14., 15. in 16. stoletju se je pojavila kuga, ki je popolnoma izpraznila življenje na otokih, vendar so se spet v zelo kratkem času naselili. Na Brionih so našli šte-

vilne arheološke predmete in do danes je ohranjenih več kulturno-zgodovinskih objektov.

Na Brionih je predsednik Tito preživel večji del dopusta. Tam je imel številne miroljubne sestanke in konference. Danes so Brioni nacionalni park.

Po štirih urah ogledov smo se spet vkrcali na ladjo in se odpeljali proti obali. Med potjo domov smo se še ustavili v Lokvah, kjer je bila zabava. Čeprav utrujeni smo pozno zvečer prišli domov veseli, ker smo spoznali Brione.

JOŽE ŽUGELJ

Stara (neusmerjena) šola

France je s pulta pobral svojo osebno in čekovno izkaznico in ju potisnil nazaj v čekovno knjižico. Potem je skorajda kradoma z očmi preštel šop bankovcev — stotakov in jih pospravil v prsni žep. Samodejno je rekel: »Hvala lepa!« in se obrnil proti izhodu banke.

»Stara šola! Dobra stara šola, dunajska smer...« ga je prestregel Janez. »Kaj se pa zahvaljuješ, saj ti niso nič podarili, saj si dvignil samo svoj denar, saj ga nisi ukradel, scj tako nima več nobene teže...«

Prirnil se je do okenca in zahteval: »Daj mi pettisočake, same pettisočake! Drobiža ne maram!

Blagajničarka je pregledala njegov dvizni listič, ga dopolnila z datumom in narisala nanj nekaj čačk, na strojček naštela kup bankovcev in jih potisnila v ovitek. Janez je brez besed pograbil šop bankovcev in jih potežkal kot opeko. »No, pabo spet za dva dni, če bo vse po sreči,« je zagodrnjal. S prsti je kot prekaljen kvartopirec zabrenkal po robu šopa bankovcev, se pomenljivo nasmehnil in ponovil: »Stara šola, stara neusmerjena šola, balkanska smer! Kam pa pridemo, če bi se kar naprej zahvaljevali. In to za prazen nič. Daj no mir, kaj pa ropotaš, kje pa živiš!«

je grmel na ves glas, vendar se ni nihče niti zmenil zanj. »Daj, dajva levi smerokaz, greva na požirek hladnega...«

France ga je samo debelo gledal, si obrisal pot s čela in še enkrat bleknil v prazno: »Pahvala lepa! Zanašvet!« in zavil proti izhodu.

ZVONE PRESKAR

Sladoled, ta imenitna poletna poslastica, zavoljo katere se odrasli spremenijo v cmokajoče in oblizujoče se užitkarje, otroci pa iz malih sitnob v pridne angelčke, ko jim obljubimo kepico ali dve, ima za seboj bogato zgodovino.

Pred pet tisoč leti so prišli na okus že Kitajci, ko so sneg in led shranjevali v posebne jame, prekrite z listjem, slamo in lesom. Prvi šerbet je nastal v stari Grčiji: iz snega in zdrobljenega ledu, z dodatkom na kose zrezanega sadja in medu. Hipokrat ga je predpisoval bolnikom, da bi jim vrnil življenjsko voljo in pogum. Po sneg in led so pošiljali najhitrejši tekači na goro bogov, Olimp. Rimski cesar Nero je dobival sneg in led z Alp, v trinajstem stoletju pa je Marco Polo prinesel iz Kitajske prve recepte za ledene kreme. Sladoled, kakršnega poznamo danes, pa je v šestnajstem stoletju »izumil« neki Italijan iz Firenc.

Prvi predsednik Združenih držav George Washington je sladoled naravnost oboževal, menda je leta 1790 izdal v dveh mesecih 200 dolarjev samo za mrzle okrogle kepice. Leta 1794 je ameriška gospodinja Nancy Johnson sestavila prvi strojček za sladoled (na »ročni pogon« seveda) za domačo rabo. Prvo tovarno sladoleda so odprli leta 1851 v ameriškem Baltimoru. Danes veljajo zelo stroga pravila o tem, kaj naj sladoled vsebuje in česa v njem ne sme biti, še vedno pa drži, da je industrijsko pripravljen sladoled najmanj oporečen. V zamrzovalniku se sladoled obdrži nekaj mesecev. Preden ga ponudimo, ga pustimo nekaj minut na sobni temperaturi, da razvije polno aromo. Če nameravamo omoč sladoleda porabiti šele čez nekaj ur, zavijmo škatto v debelo plast časopisnega papirja. Odtajanega sladoleda nikar spet ne zamrzujemo, uporabimo ga reje za polivko k pudingi ali sadnemu kolaču.

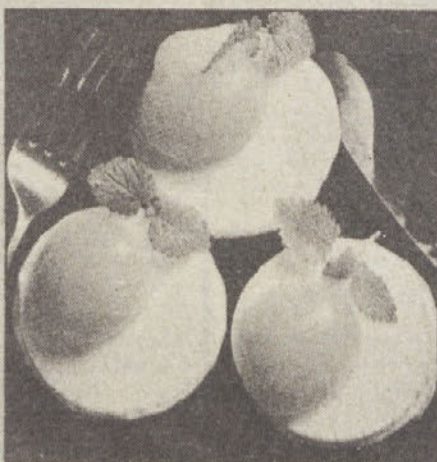
V Ameriki izdelujejo več kot sto vrst sladoleda, celo korenjevega in janeževega na primer. In še nekaj simpatičnega: sladoled nikakor ne redi tako zelo, kot mislimo. V porciji stotih gramov je 125 kalorij (mlečni, vanilijev sladoled); sadni sladoled jih ima nekaj več — 140. S sladoledom zaužijemo tudi nekaj mlečnih maščob, mlečnih beljakovin, kalcija, železa, fosforja in vitamine A, B, in C, D, in E.

Sploh pa — zakaj bi se sladkali samo s kroglicami? Sladoled se da umenitno uporabiti tudi v kuhinji. Tule je nekaj receptov za čisto posebne, »ledene« jedi. V vročini bodo teknile, da kaj!

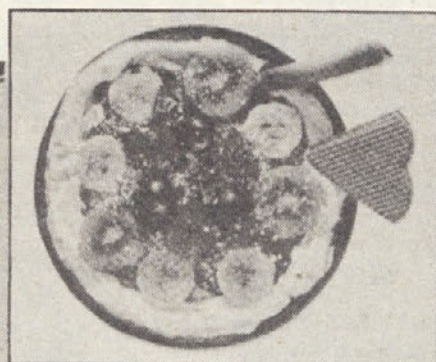
SLADOLETNI ŠPAGETI: zavitek vanilijevega sladoleda z vilicami razdrobimo in razmesamo, nato stisnemo sladoled skozi stiskalnik za krompir na poprej v hladilniku ohlajen globok krožnik. Preljemo z nekaj žlicami zmiksanih jagod in okrasimo s sesekljanimi pistacijami.

**uživajmo
ob
slado-
ledu!**

Sladoledna »jajca na oko«: zavitek vanilijevega sladoleda razrežemo na rezine, debele za prst, nato s kozarcem izrežemo kroge. Na vsak krog položimo polovico marelice. Okrasimo z lističi mete.

Sladoledna pica: zavitek zmrznjenega listnatega testa odtajamo in spečemo v okroglem pekaču. Ohladimo, obložimo s trdo stepeno smetano, nanjo pa razporedimo kepice ali rezine sladoleda in kose različnega sezonskega sadja.

Sladoledna piramida: na zelo ohlajen pladenj ali plitev krožnik zlagamo kocke sladoleda v obliki piramide. Vsako kocko okrasimo z jagodo, češnjo, malino... in z brizgom stepeno sladke smetane.

Sladoledni hamburger: med dve okrogli rezini biskvita položimo zrno sladoleda, nanjo pa naložimo polovice jagod, rezine kivija, breskev, marelic...

Vpliv središča na krilne operacije

Uspešnost akcij na krilih je velikokrat odvisna od položaja v središču. Če je ta trden, potem je akcija na krilu strateško pravilna. V nasprotnem primeru pa bo nasprotnik to izkoristil in v pravem trenutku udaril v naše središče. In največkrat se bo zgodilo, da bo nasprotni udarec močnejši od prvega.

Oglejmo si primer krilne operacije pri stabilnem (neblokiranem) središču:

Botvinnik : Smislov (dvo boj za svetovno prvenstvo 1954)

1. d4 Sf6, 2. c4 e6, 3. Sc3 Lb4, 4. e3 b6, 5. Se2 La6, 6. a3 Le7, 7. Sf4 d5, 8. cd5: Lf1:, 9. Kf1: ed5:, 10. g/! c6, 11. g5 Sfd7, 12. h4 Ld6, 13. e4!

Črni je naprej s krilno akcijo pregnal skakača, s tem pa je tudi črnemu preprečil harmoničen razvoj figur. Zdaj, ko črne figure nimajo več takega nadzora nad središčem, lahko beli odpre igro.

13....de4: 14. Se4: Lf4:, 15. Lf4: 0-0, 16. h5

Beli preti s potezo b6.

16....Te8, 17. Sd6 Te6, 18. d5 Td6:

Tudi po 18....cd5:, 19. Dd5: Sa6, 20. Sf7: beli zmaga.

Žrtev kvalitete je torej izsiljena, pomagala pa ni kaj dosti. Beli je zmagal nekaj potez kasneje.

Aljehin : Maroczy

1....g5?

Takšna akcija na krilu ni pravilna. Beli jo bo zlahka zavrnil. Pripravil bo udar v središču, kjer je že zdaj v premoči.

2. Sd2 Tf7, 3. f3 e5, 4. cd5: cd5:, 5. e4! fe4:, 6. fe4: Tf1: +, 7. Tf1: ed4:, 8. Dc7!

Napačno bi bilo 8. Dd4:, ker bi se črni po 8....Dc5 še rešil. 8....Kg7, 9. Tf5 de4:, 10. Se4: Db4.

Malo bolje bi bilo 10....h6, vendar bistvene spremembe ne bi bilo. Beli bi igral enostavno 11. h3,

11. Tg5: + in črni se je vdal. Naloga: Suetin : Bondarevski (prvenstvo SZ 1963)

1. e4 e5, 2. Sf3 Sc6, 3. Lb5 a6, 4. La4 d6, 5. 0-0.

V tej poziciji je črni igral 5....g5? Kako je beli kaznoval prenatragljeno krilno akcijo črnega?

Rešitev: Prenatragljeno akcijo črnega je beli kaznoval z udarom v središče: 6.d4 in po 6....g4, 7. Lc6: + bc6:, 8. Sel. Pozicija belega je precej boljša.

KSENIJA SKULJ

V NOVOTEKSU

Stroji močno brnijo, hlače krojijo predejo, tkejo in ropotajo, delavcem miru ne dajo. Tu delajo blago in krojijo hlače, ki so naprodaj za malčke in velike, za očke in mamice, radi jih nosimo poleti in pozimi, saj to so hlače TEENS.

Alenka Murgelj, 3.a

Ii pregledajo in ga spravijo v skladišče. Iz njega naredijo hlače in ga prodajo na domači in tuji trg. Imajo tudi menzo, vrtec, kurilnico in avtopark.

Mateja Retelj, 3.a

Bili smo v Novoteksu in si ogledali njihove delovne prostore.

Najprej smo šli v skladišče, kjer smo videli surovine, ki jih dobijo iz Avstralije in Nove Zelandije. Nato smo šli v barvarno, kjer smo videli, kako barvajo bombaž. V sušilnici ga sušijo. V predilnici iz bombaža in volne predejo nitke. V tkalnici jih stkejo v blago. Nato blago v kontro-

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dobrega moža in očeta

Jurija STUBLJARJA,

Skradsko Selo 14,

se iskreno zahvaljujemo sodelavcem za podarjeni venec.

Hvala vsem, ki ste našega očeta pospremili na njegovi zadnji poti in tako počastili njegov spomin.

Za izraze sožalja, vsem iskrena zahvala!

Žalujoči: žena Marija, sinova Zlatko in Drago z družinama

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moje mame se zahvaljujem vsem sodelavcem DO NOVOTEKSA za izrečene sožalne besede, delavcem tozda Konfekcija I pa tudi za podarjeni venec. Iskrena hvala vsem, ki ste jo spremili na zadnji poti.

Martin Pust

ZAHVALA

Vsem sodelavkam in sodelavcem predilnice Novo mesto se najlepše zahvaljujem za darilo, ki sem ga prejela ob odhodu v pokoj.

Ana Zadnik

GLASILO TEKSTILNE TOVARNE NOVO MESTO
NOVOTEKS

NOVOTEKS je glasilo tekstilne tovarne Novo mesto. Izhaja vsako zadnjo sredo v mesecu v nakladi 2200 izvodov.

Glavni in odgovorni urednik: Zvone Preskar. Izdajateljski svet: Miro Jovič (predsednik), Slavko Kavšek, Franc Brezovar, Jelica Spasovski, Jože Starešinič, Rudi Vlašič, Jože Zurc, Mojca Jurišič, Marjan Podlogar, Ksenija Skulj in Zdenka Židanek. Uredništvo: Novoteks Novo mesto, Foersterjeva 10 — Časopisni stavek, filmi in prelom DIC Novo mesto, TOZD Grafika, tisk Tiskarna Novo mesto.